

ELÄINSUOJELUVALVONTAA SIDOSRYHMILLE

Lounais-Suomen aluehallintovirasto läänineläinlääkärit
Anni Heikkonen ja Heli Haukioja

Aluehallintovirasto

@AVItwiittaa

Eläinsuojelutarkastuksella valvotaan?

Perus lainsäädännön noudattamista, jonka tulisi toteutua kaikissa eläinten pitopaikoissa kaikkina ajan hetkinä.

- Eläinsuojelulaki
- Eläinsuojeluasetus
- Eläinlajikohtaiset asetukset
- Lopetusasetus

...sekä muita lakeja, asetuksia ja direktiivejä.

Toimivaltaiset viranomaiset

- Kunnaneläinlääkärit/valvontaeläinlääkäri, poliisi ja terveystarkastajat
 - Aluehallintovirasto (läänineläinlääkärit)
 - Tarkastuseläinlääkärit ja lihantarkastajat teurastamoissa
 - (eläinsuojeluvalvoja – ei yhtään luvitettua AVI:mme alueella)
- Viranomaisten oikeudet, mutta myös velvollisuudet.

Hyvän hallinnon periaatteet

- Perustuvat Hallintolakiin 434/2003
- Hallinnon oikeusperiaatteet
 - Viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia **tasapuolisesti** sekä käytettävä **toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin.**
 - Viranomaisen toimien on oltava **puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden.** Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.
- Palveluperiaate ja palvelun asianmukaisuus
 - Asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että **hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.**
- Neuvonta
 - Viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan **hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa** sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Neuvonta on maksutonta.
- Hyvän kielenkäytön vaatimus
 - Viranomaisen on käytettävä **asiallista, selkeää ja ymmärrettävää** kieltä.

Tiedottaminen ja salassapito

- Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 621/1999
 - laissa säädetään
 - Oikeudesta saada tieto viranomaisten julkisista asiakirjoista
 - Viranomaisessa toimivan vaitiolovelvollisuudesta
 - Asiakirjojen salassapidosta ja salassapidosta poikkeamisesta
 - Muista tietojen saantia koskevista yleisten ja yksityisten etujen suojaamiseksi välttämättömistä rajoituksista samoin kuin viranomaisten velvollisuuksista tämän lain tarkoituksen toteuttamiseksi.
- Tiedonsaantioikeuksien ja viranomaisten velvollisuuksien tarkoituksena on toteuttaa avoimuutta viranomaisten toiminnassa sekä antaa yksilöille ja yhteisöille mahdollisuus valvoa julkisen vallan ja julkisten varojen käyttöä, muodostaa vapaasti mielipiteensä sekä vaikuttaa julkisen vallan käyttöön ja valvoa oikeuksiaan ja etujaan.

Eläinsuojelutarkastus

- **Epäilyyn perustuva, eläinsuojelulain 39 § 1 mom.**
 - Pääosin ennalta ilmoittamatta valvonnan turvaamiseksi
 - Pääosin kunnan valvontaviranomaiset eli valvontaeläinlääkärit ja muut kunnaneläinlääkärit, myös terveystarkastajat.
 - Poliisi
- **Otantaan perustuva, eläinsuojelulain 48 §**
 - Vuositasolla noin 1 % kunkin tuotantosuunnan tiloista Suomessa, listat Ruokavirastolta
 - aluehallintovirastojen läänineläinlääkärit
 - Mahdollisuus ilmoittaa korkeintaan 48 tuntia ennen
- **Ilmoituksen varaisen kohteen tarkastukset, eläinsuojelulain 39 § 2 mom.**
 - Kunnanvalvontaviranomaiset
 - Yleensä ennalta sopien

Eläinsuojelutarkastukset Suomessa vuonna 2020

- koko maassa tehtiin 6046 epäilyyn perustuvaa eläinsuojelutarkastusta
 - joista vajaa neljännes uusintatarkastuksia eli tarkastuksia, joilla valvottiin aiemmin havaittujen epäkohtien korjaamista
 - joista 1725 eli noin 30 %:lla havaittiin epäkohtia, joiden korjaamiseksi annettiin määräyksiä tai kieltoja
 - Näistä noin 500 eli noin 30 % oli uusintatarkastuksia eli aiemmin annettuja määräyksiä tai kieltoja ei oltu noudatettu tai kohteessa oli uusia epäkohtia.
 - 628 eli 10 % käynneistä ryhdyttiin välittömiin kiiretoimenpiteisiin
 - Näistä 158 eli noin 25 % oli uusintatarkastuksia
 - Kiiretoimenpiteistä 80 % kohdistui lemmikkieläimiin
- Tuotantoeläimiin kohdistui tarkastuksista 40 % ja tarkastuksista 40 % johti määräyksiin ja kieltoihin.
- Tarkastuksista 60 % kohdistui lemmikkieläimiin ja lemmikkieläinten kohdalla noin 30 % tarkastuksista johti määräyksiin ja kieltoihin.
- Otantatarkastukset
 - Noin 30 %:lla tarkastetuista tiloista havaittiin epäkohtia.
 - Luku samaa suuruusluokkaa kaikilla eläinlajeilla.

Viranomaisen valmistautuminen tarkastukseen

- Kiireellisyyden arviointi – kaikki ilmoitukset käydään
- Kohdetietoihin perehtyminen ennakkoon
 - Onko historiaa?
 - Voimassa olevia määräyksiä?
 - Aaltoilua samoissa epäkohdissa?
 - Virka-avun tarve?
 - Vastuu henkilö - yhteystiedot
 - Eläinrekisterit – minkä tyyppinen tila, koko, ajantasaisuus
 - Muut eläinlajit?
 - Onko rekisteröitymiset kunnossa (Esim. hevosten pitopaikat)?
 - Kuuluuko kohde ilmoituksen varaisen toiminnan piiriin? Onko ilmoitukset tehty ja tiedot ajan tasalla?
- Voidaanko yhdistää johonkin muuhun käyntiin? Onko tämä jopa aiheellista ja tarkoituksen mukaista? Esim. ID-valvonta.

Tarkastuksen suorittaminen

- Viranomaisella on oikeus suorittaa tarkastus viipymättä, myös kotirauhan piirissä.
- Viranomaisella on oikeus päästä kaikkiin eläintenpitopaikkoihin, myös kotirauhanpiiriin (asunto).
- Tarkastuksella viranomaisella on oikeus dokumentaatioon eli valo-/videokuvaamiseen, mittaamiseen ja tarpeellisten tietojen saamiseen, sekä oikeus ottaa näytteitä (esim. raato voidaan toimittaa avattavaksi).
- Asianosaiselle varataan tilaisuus tulla paikalle eli olla läsnä
 - Mikäli asianosaista ei tavoiteta ja ilmoitus vaatii välitöntä tarkastamista, voidaan tarkastus suorittaa ilman asianosaista, usein tällöin poliisin virka-avulla.
- Asianosainen voi pyytää paikalle myös tukihenkilön/edustajan
 - Tukihenkilö voidaan odottaa kohtuullinen aika (esim. tunti)
 - Hän ei saa häiritä tarkastuksen suorittamista tai pyrkiä muuttamaan tilannetta
- Viranomainen ei voi asioida asianosaisen/tilan asioista ilman asianosaisen lupaa muiden kuin hänen kanssaan.
- Suojavarusteet tilanteen mukaisesti tauti- ja työturvallisuushuomioiden
- Pääsääntöisesti tarkastetaan asia, josta on ilmoitettu tai mikä on otantavalvonnan kohteena. Mikäli tässä havaitaan puutteita tai tarkastuksen suorittajalle herää epäily, tarkastusta laajennetaan.

Tarkastuksen jälkeen

- Tarkastuskertomus, josta käyvät ilmi havainnot
 - Kohdistetaan vastuulliselle viljelijälle (esim. MTY:t, Oy:t ja tarvittaessa muille osakkaille)
 - Toimitetaan asiakkaalle yleensä jälkikäteen, yleensä tavanomaisella postilla
 - Voi sisältää liitteitä kuten kuvaliite, myös ohjeistusta. Vaikka lainsäädäntöä olisi noudatettu, viranomaisella on velvollisuus neuvoa eläimen omistajaa/haltijaa hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Neuvoja ja ohjeista annetaan, jotta eläinten hyvinvointi toteutuisi myös jatkossa. (eläinsuojelulaki 40 §).
 - Pyrkimys selkeään kieleen.

→ Mikäli tarkastuksella ei havaittu epäkohtia, asia päättyy tähän.

→ Mikäli tarkastuksella havaittiin epäkohtia, asia etenee kuulemiseen.

Kuuleminen

Eläinsuojelulain 45 §:n ja hallintolain 34 §:n mukaan asiakkaalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi

- Suullinen tai kirjallinen

!!! Poikkeuksena eläinsuojelulain 44 §:n mukaiset kiiretoimenpiteet, joihin voidaan ryhtyä, mikäli asianosainen ei ole välittömästi tavoitettavissa. !!!

- Vastineessa pyydetään vastausta kuulemiskirjeessä oleviin asioihin, tyypillisesti esimerkiksi esitettyihin toimenpiteisiin ja määräaikoihin.
- Vastineen antaminen on oma etu
 - Kuitenkin arviolta jopa 75 % jättää vastaamatta kuulemiskirjeeseen

Eläinsuojeluasian jatko

- Uusintatarkastus, mikäli kuulemisen eli annetun vastineen perusteella on aiheellista tai tarkoituksen mukaista tehdä tässä vaiheessa.
 - Mikäli epäkohdat ovat kunnossa, eläinsuojeluasia päättyy tähän.
 - Mikäli ei, eläinsuojelulain 42 §:n mukaiset määräykset ja kiellot.
- Ei vastinetta → Eläinsuojelulain 42 §:n mukaiset määräykset ja kiellot.
- Päätökset, joilla määräyksiä tai kieltoja annetaan, on toimitettava asianosaiselle todisteellisesti hallintolain 60 §:n mukaan:
 - yleensä saantitodistuksella.
 - Voidaan käyttää myös haastemiestä ja/tai yleistiedoksiantoja tai viedä itse asiakkaalle.
- Päätöksistä voi valittaa valitusosoituksen mukaisesti hallinto-oikeuteen. Tämä hallintovalitusprosessi voi olla pitkä, sillä käsittelyajat ovat olleet pitkiä jopa yli vuoden.
 - Mahdollisesta valituksesta huolimatta eläinsuojeluprosessi jatkuu esim. uusintatarkastukset hoidetaan ja tarvittaviin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä, mikäli tarvetta ilmenee tai tilanne muuttuu.

Uusintatarkastus

- Mikäli kaikki on kunnossa eli määräyksiä tai kieltoja on noudatettu, eläinsuojeluasia päättyy sillä erää.
 - Mikäli määräyksiä ja kieltoja ei ole noudatettu määräajan umpeuduttua, eläinsuojeluasia jatkuu...
 - ...todetaan, että määräykset jäävät voimaan...
 - ...eläinsuojelulain 44 §:n mukaiset kiiretoimenpiteet harkintaan?
 - ...eläinsuojelulain 43 §:n mukainen uhkasakko harkintaan?
- Vuonna 2020 noin 30 % uusintatarkastuksista oli sellaisia, että aiemmin annettuja määräyksiä ja kieltoja ei oltu noudatettu.

Tyypillisiä epäkohtia

- Puhtaan ja kuivan makuupaikan puute → likaisuus ja lantapanssari
- Ulkotarhalle asetetut vaatimukset eivät täyty (säätösuoja puute, upottava maapohja)
- Vasikoiden pito-olosuhteet (ryhmäkarsinoiden puute, pinta-alavaatimukset eivät täyty)
- Riittämätön tai vääränlainen ruokinta (laihat, kahektiset eläimet)
- Sorkkien/kavioiden hoito → pitkät sorkat/kavio
- Lampaiden keritseminen
- Ruokinta- ja juottohygienia (ulosteet ja virtsa pääsevät likaamaan rehun ja/tai juomaveden)
- Pitopaikan turvallisuudessa on puutteita eli rakenteet huonokuntoisia ja vaarallisia
- Ylitäyttö (esim. pinta-alavaatimukset eivät täyty, juomakuppeja liian vähän)
- Virikkeiden puute
- Yleinen hoidotta jättäminen (lemmikit!)

Epäkohtien seuraukset

- Voi johtaa täydentävien ehtojen laajennukseen, mikäli eläinsuojelulainsäädännön vastainen epäkohta kohdistuu täydentävien ehtojen piiriin kuuluvaan kohtaan.
- Täydentävät ehdot ovat joukko vaatimuksia, jotka ovat useimpien viljelijätukien maksamisen ehtona.
- Kaikki kansallisen lainsäädännön vaatimukset eivät ole täydentävien ehtojen edellytyksiä.
- Kaikki täydentävien ehtojen valvonnan piiriin kuuluvat asiat ovat voimassa olevaa lainsäädäntöä.
- Voi johtaa taloudelliseen menetykseen.
- Eläinsuojelulain 63 §:n mukaan valvontaviranomaisen **on viipymättä ilmoitettava** poliisille havaituista epäkohdista → käytännössä kaikista eläinsuojelulain 42 ja 44 §:n mukaisista päätöksistä menee kopiot poliisille ja vakavimmasta tehdään tutkintapyynnöt.
 - Oikeudellinen prosessi on hidas ja pitkä, ja se voi jatkua pitkään epäkohtien korjaamisen ja eläinsuojeluvalvontaprosessin päättymisen jälkeen. Tämä on henkisesti raskasta ja kuluttavaa kaikille asianosaisille.

Miksi tehdä eläinsuojeluilmoitus?

- Eläinsuojelulaki edellyttää jokaista puuttumaan eläinten kärsimykseen!
 - Lausunnoilla olevan uuden hyvinvointilain 88 §:n mukaan **epäiltäessä eläinten hyvinvoinnin heikentymistä olisi viipymättä tehtävä ilmoitus** viranomaiselle eli jatkossa mm. lomituspalvelun työntekijöillä, sijaisavulla, keinosiementäjillä, sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöllä ja palvelun tuottajilla, hätäkeskuksella, palo- ja pelastustoimella, Rajavartiostolla, ulosottoviranomaisella ja seurakunnilla olisi siis **ilmoitusvelvollisuus**.
 - Tekemällä eläinsuojeluilmoitus, voidaan tilalle järjestää muutakin apua.
 - Esimerkiksi MTK:n hankkeiden kautta, viranomaisyhteistyönä.
- Jos miettii eläinsuojeluilmoituksen tekemistä, se on aiheellinen, sillä on herännyt huoli.
- Eläinsuojeluilmoituksen tekeminen on myös välittämistä, paitsi tilan eläimistä myös ihmisistä.
- Maailma ei lopu eläinsuojeluilmoitukseen ja eläinsuojelutarkastukseen, vaan se voi olla uuden alku.

KIITOS!

